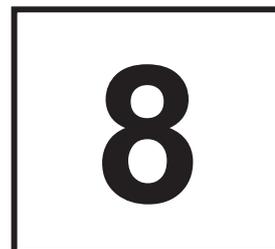

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ใน
โรงเรียนสหราษฎร์รังสฤษดิ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
เขต 22

PARTICIPATORY ACTION RESEARCH TO DEVELOP THE LEARNING RESOURCES
AT SAHARAJRUNGSARID SCHOOL UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 22

สุธิชล พ่อครวงค์*
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศีกานต์ เพ็ชรธัญญกรณ์**
ดร.ฤทัยทรัพย์ ดอกคำ***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษา สภาพและปัญหา เกี่ยวกับการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน 2) หาแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน และ3) ติดตามและประเมินผลการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนสหราษฎร์รังสฤษดิ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 กระบวนการในการดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การวางแผน (Planning) ขั้นที่ 2 การปฏิบัติการ (Action) ขั้นที่ 3 การสังเกตการณ์ (Observation) และขั้นที่ 4 การสะท้อนกลับ (Reflection) ซึ่งมีการดำเนินการ 2 วนรอบ กลุ่มเป้าหมาย คือ กลุ่มผู้ร่วมวิจัย จำนวน 11 คน ประกอบด้วย ผู้วิจัย 1 คน ผู้ร่วมวิจัย 9 คน และกลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 207 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบทดสอบ แบบประเมิน แบบสังเกต และแบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพและปัญหาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนสหราษฎร์รังสฤษดิ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ดังนี้
 - 1.1 ด้านสภาพ โรงเรียนมีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายแต่มีการจัดสภาพไม่เหมาะสม ขาดการดูแลเอาใจใส่ อุปกรณ์ไม่ทันสมัย และมีสภาพไม่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้
 - 1.2 ด้านปัญหา การบริหารและจัดการการใช้แหล่งเรียนรู้อย่างขาดประสิทธิภาพ เนื่องจากงบประมาณไม่เพียงพอ ครูที่รับผิดชอบมีภาระการสอนมาก จึงไม่มีเวลาดูแลรับผิดชอบแหล่งเรียนรู้แต่ละแห่งอย่างเต็มที่ ทำให้ครูและนักเรียนไปใช้แหล่งเรียนรู้ไม่มากเท่าที่ควร
2. แนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนสหราษฎร์รังสฤษดิ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ประกอบด้วย 2 แนวทาง คือ การประชุมเชิงปฏิบัติการและการนิเทศ

* นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

** คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

*** ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านนาแกน้อย จังหวัดสกลนคร

3. ผลการติดตามและประเมินผลการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนสหราษฎร์รังสฤษดิ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 พบว่า

3.1 ครูมีความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพิ่มขึ้น และทราบแนวทางที่จะพัฒนาแหล่ง เรียนรู้ที่ตนรับผิดชอบ

3.2 ผลการดำเนินการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ คือ มีการปรับเปลี่ยนระบบการบริหารจัดการ ระบบดูแล และ สภาพแวดล้อมแต่ละแหล่งเรียนรู้ให้ดีขึ้น จากผลการประเมินจากคณะกรรมการอยู่ในระดับมาก มีความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ อยู่ในระดับมากทุกห้อง และมีสถิติในการเข้าใช้ทุกแห่งมากขึ้น

ABSTRACT

The purposes of this study were: 1) to investigate the current states and problems of school learning resource, 2) to find out guidelines for developing the school learning resource at Saharajrungsarid School, and 3) to follow up and evaluate the development of school learning resource at Learning Resource at Saharajrungsarid School under the Secondary Educational Service Area Office 22. This study employed two spirals of a four-stage participatory research process comprising planning, action, observation and reflection. The target group consisted of the researcher, 10 co-researchers and 207 respondents. The instruments used in this study were tests, a form of assessment, a form of observation and a form of interview. The statistics applied for data analysis were mean, percentage and standard deviation.

The findings of this study were as follows:

1. The current states and problems regarding school learning resource at Learning Resource at Saharajrungsarid School could be concluded that:

1.1 On states: The teachers faced a lack of knowledge, understanding and experiences in running the Development of school learning resource. And lack of responsible take care of school learning resource and them had low technology for use..

1.2 On problems: The school learning resource found that school was aware and appreciate in learning source management. It no good quality. And low support for development. and they have not a free time for take care. So that low using each the school learning source.

2. The guidelines for the guidance and counseling services at Saharajrungsarid School comprised : 1) the workshops, 2) the coaching supervision

3. The effects of the development school learning source at Saharajrungsarid School under the Secondary Educational Service Area Office 22 that:

3.1 Districts that teachers have knowledge and experience in development school learning source. Guideline for development school learning source.

3.2 The development is conducive to learning management systems and maintains a learning environment for the better. The results of the evaluation committee at a high level. Users are satisfied in every room and statistics in order to access any more.

ภูมิหลัง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้บัญญัติสิทธิเสรีภาพ ในการศึกษา โดยบุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการได้รับการศึกษาไม่น้อยกว่า สิบสองปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายผู้ยากไร้ผู้พิการหรืออยู่ในสภาวะยากลำบากต้องได้รับสิทธิตามวรรค หนึ่งและการสนับสนุนจากรัฐเพื่อให้ได้รับการศึกษาโดยทัดเทียมกับบุคคลอื่น การจัดการศึกษาอบรมขององค์กรวิชาชีพหรือเอกชน การศึกษาทางเลือกของประชาชน การเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้ตลอดชีวิตย่อมได้รับการคุ้มครองและส่งเสริมจากรัฐ มาตรา 80 (3) พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับและทุกรูปแบบให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม จัดให้มีแผนการศึกษาแห่งชาติ ภูมิหมายเพื่อพัฒนาการศึกษาของชาติ จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ก้าวหน้าทันการเปลี่ยนแปลงของโลกรวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกของความเป็นไทย มีระเบียบวินัย ค่านึงถึงประโยชน์ส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข (สภาร่างรัฐธรรมนูญ. 2550 : 19-20,32-33) กระทรวงศึกษาธิการซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการจัดการศึกษา ผู้ก่อกระแสการปฏิรูปการศึกษาอีกทั้งมีภารกิจหนึ่งที่จะมุ่งให้ความรู้แก่ชาวไทย สร้างองค์ความรู้ใหม่ๆให้นักเรียนได้มีโอกาสที่จะได้ศึกษารับรู้อยู่ตลอดเวลาซึ่งสามารถเรียนรู้ได้จากแหล่งเรียนรู้ที่มีอย่างหลากหลายในปัจจุบัน จากทั้งครู ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ สวนพฤกษศาสตร์ เป็นต้น การที่ได้มีโอกาสเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายจะทำให้ทั้งผู้เรียนและผู้สอนสามารถเชื่อมโยงการเรียนการสอนเข้ากับชีวิต มีความรักความผูกพันกับท้องถิ่นและสามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้ นอกจากนี้แหล่งเรียนรู้ไปสู่ประสบการณ์จริง เป็นห้องเรียนธรรมชาติ ที่ค้นคว้าหาความรู้ได้ตลอดเวลา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2547 : 4-5)

แนวคิดการศึกษาตลอดชีวิตหมายถึงการศึกษาที่เกิดจากการผสมผสานระหว่างการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 ให้ความสำคัญเกี่ยวกับแนวการจัดการศึกษาในหมวด 4 มาตรา 25 ที่กำหนดให้รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและ การจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบได้แก่ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนพฤกษศาสตร์ สวนสาธารณะ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การกีฬา และนันทนาการแหล่งข้อมูล และแหล่งเรียนรู้อื่นอย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ ถ้าจะให้สังคมไทยเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ แน่นนอนที่สุดว่าคนไทยจะต้องมีคุณลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งคือ “คนที่รักการเรียนรู้ และรู้เรียน คือรู้วิธีจะเรียนและรู้แหล่งที่จะเรียน” คำถามต่อเนื่องจึงมีอยู่ว่าระบบการศึกษาไทยมีส่วนช่วยพัฒนาและสร้างสมคุณลักษณะของเด็กและเยาวชนไทยดังกล่าวได้หรือไม่อย่างไรทักษะวิธีการเรียนรู้เป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการเรียนรู้ต่อไปตลอดชีวิตเพราะบุคคลสามารถแสวงหาความรู้และทักษะต่างๆต่อไปได้ แม้ว่าจะเรียนสำเร็จการศึกษาในระบบโรงเรียนแล้ว ระบบการเรียนการสอนในโรงเรียนมีความสำคัญยิ่งที่จะช่วยพัฒนาทักษะการเรียนรู้แก่ผู้เรียนเนื่องจากผู้เรียนส่วนใหญ่ ใช้เวลากับการเรียนในสถานศึกษาเป็นระยะเวลายาวนานขึ้นอย่างน้อย 12 ปี ประเด็นสำคัญอยู่ที่กระบวนการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาของไทยเมื่อปฏิรูปการเรียนรู้แล้วจะสามารถพัฒนาทักษะการเรียนรู้วิธีการเรียน ให้แก่ผู้เรียนได้ดีเพียงใด และประเทศไทยกำหนดทักษะดังกล่าวไว้เป็นเป้าหมายวัดผลสัมฤทธิ์ด้านคุณภาพการศึกษาหรือไม่ ถ้าสถานศึกษาไม่สามารถพัฒนาทักษะการเรียนรู้แก่ผู้เรียนได้ คงเป็นการยากที่จะนำพาสังคมไทยไปถึงสังคมแห่งการเรียนรู้ได้ (เจือจันทร์ จงสถิตอยู่. 2547 : 20)

การพัฒนาบุคคลและสังคมของประเทศไทยไปสู่คุณภาพตามวิสัยทัศน์ของการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการในฐานะหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบด้านการศึกษาของชาติจัดให้ได้มีการปฏิรูปการศึกษาเพื่อดำเนินการพัฒนาการศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงตามกระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งการจัดการศึกษาในยุคใหม่จะต้องเป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งพัฒนาคนให้มีความสามารถในการใช้ข้อมูลข่าวสาร และสามารถนำมาพัฒนาเป็นกระบวนการเรียนรู้ของตนเองได้ การศึกษาจะต้องเตรียมคนให้มีคุณสมบัติเหมาะสมกับเศรษฐกิจ ยุคโลกาภิวัตน์โดยมีความสามารถควบคุมภาวะวิกฤติเศรษฐกิจได้ การศึกษาจะต้องบรรลุเป้าหมายในการสร้างบุคคลแห่งการเรียนรู้ องค์กรแห่งการเรียนรู้ และสังคมแห่งการเรียนรู้ เพื่อองค์ประกอบสำคัญในการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาและยกระดับการศึกษาของประเทศไทยให้สามารถเข้าสู่การแข่งขันในนานาชาติได้โดยสถานศึกษาทุกระดับต้องจัดกระบวนการเรียนรู้โดยยึดหลักว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดผู้เรียนสามารถเรียนรู้โดยวิธีใดก็ได้ สถานศึกษาจะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ และมีความสุข และยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้จัดสาระการเรียนรู้โดยบูรณาการความรู้และทักษะต่างๆ อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับความสนใจ ความถนัด และความต้องการของผู้เรียน จัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม และแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองและเกิดการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง (ทักษิณ ชินวัตร. 2547 : 8)

การจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันมุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานการเรียนรู้ สมรรถนะที่สำคัญและคุณสมบัติอันพึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และยึดหลักว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด โดยมีพื้นฐานความเชื่อที่ว่าทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ยึดประโยชน์ที่เกิดกับผู้เรียน กระบวนการจัดการเรียนรู้ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียน สามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสมอง เน้นให้ความสำคัญทั้งความรู้ และคุณธรรม ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษา การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนจะต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย เป็นเครื่องมือที่จะนำพาตนเองไปสู่เป้าหมายของหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน อาทิ กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ กระบวนการสร้างความรู้ กระบวนการคิด กระบวนการทางสังคม กระบวนการเผชิญสถานการณ์และแก้ปัญหา กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง กระบวนการปฏิบัติ ลงมือทำจริง กระบวนการจัดการ กระบวนการวิจัย กระบวนการเรียนรู้การเรียนรู้ของตนเอง กระบวนการพัฒนาลักษณะนิสัย กระบวนการเหล่านี้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนควรได้รับการฝึกฝน พัฒนา เพราะจะสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี บรรลุเป้าหมายของหลักสูตร ดังนั้น ผู้สอนจึงจำเป็นต้องศึกษาทำความเข้าใจในกระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อให้สามารถเลือกใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การจัดหาสื่อการเรียนรู้ ผู้เรียนและผู้สอนสามารถจัดทำและพัฒนาขึ้นเอง หรือปรับปรุงเลือกใช้อย่างมีคุณภาพจากสื่อต่างๆ ที่มีอยู่รอบตัวเพื่อนำมาใช้ประกอบในการจัดการเรียนรู้ที่สามารถส่งเสริมและสื่อสารให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยสถานศึกษาควรจัดให้มีอย่างพอเพียง เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้มีหน้าที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรดำเนินการคือ จัดให้มีแหล่งการเรียนรู้ ศูนย์สื่อการเรียนรู้ ระบบสารสนเทศการเรียนรู้ และเครือข่ายการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพทั้งในสถานศึกษาและในชุมชน เพื่อการศึกษาค้นคว้าและการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ ระหว่างสถานศึกษา ท้องถิ่น ชุมชน สังคมโลก (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 : 20-22)

กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้วิจัยกับครูที่รับผิดชอบแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน พื้นที่เป้าหมาย โดยมีเป้าหมายสำคัญคือ ครูในโรงเรียนได้เรียนรู้ที่จะแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นในโรงเรียนร่วมกันอย่างเป็นระบบแบบครบวงจรตามกระบวนการการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยใช้วงจรคือ การวางแผน (Planning) การปฏิบัติการ (Action) การสังเกตการณ์ (Observation)

และการสะท้อนกลับ (Reflection) เพื่อการปฏิบัติงานที่บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด (Kemmis and McTaggart. 1988 : 11, อ้างถึงใน งามอาจ นัยพัฒน์. 2551 : 301- 303) ซึ่งการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่เป้าหมายเป็น โรงเรียนสหราษฎร์รังสฤษดิ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 โดยมีเหตุผลในการเลือกคือ เป็นโรงเรียนที่ผู้วิจัย ปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนและคณะครูยินดีเข้าร่วมโครงการ และเห็นความสำคัญให้การสนับสนุนกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) นอกจากนี้จากรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี 2553 และ บันทึกการประชุมของโรงเรียนสหราษฎร์รังสฤษดิ์ พบว่า ครูผู้สอนมีทักษะในการจัดทำโครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่รับผิดชอบใน โรงเรียนยังไม่มากเท่าที่ควร ดังนั้นจึงเป็นผลดีต่อการพัฒนาบุคลากรในโรงเรียน

จากการสรุปผลจากการจัดการศึกษาในปีการศึกษา 2553 ของโรงเรียนสหราษฎร์รังสฤษดิ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 พบว่ามีปัญหาและอุปสรรคต่อการจัดการเรียนรู้หลายด้านซึ่งจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพการจัดการเรียนรู้ ซึ่ง ปัญหาหนึ่งที่เกิดคือการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนและแหล่งเรียนรู้ไม่เหมาะสม ขาดการดูแลเอาใจใส่จากครูผู้สอน มีสภาพไม่น่า เรียน ไม่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ ขาดสื่ออุปกรณ์ ขาดระบบการบริหารจัดการและควบคุมดูแลชั้นเรียนและแหล่งเรียนรู้ที่ดี ทำให้ สภาพห้องเรียนส่วนมากมีสภาพไม่เหมาะสม (โรงเรียนสหราษฎร์รังสฤษดิ์. 2554 : 10) จากสภาพและปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความ สนใจผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ โดยใช้วิจัยเชิงปฏิบัติการ แบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่อยู่ใกล้ตัวนักเรียนให้สามารถใช้เป็นแหล่งศึกษาหาความรู้ได้ด้วยตนเองเพื่อให้มีบรรยากาศที่ดี สะอาด สะดวก ปลอดภัย มีระบบการบริหารจัดการควบคุมดูแลห้องเรียนและแหล่งเรียนรู้ที่ดี อันจะส่งผลที่ดีต่อประสิทธิภาพและ คุณภาพในการจัดการศึกษาต่อไป

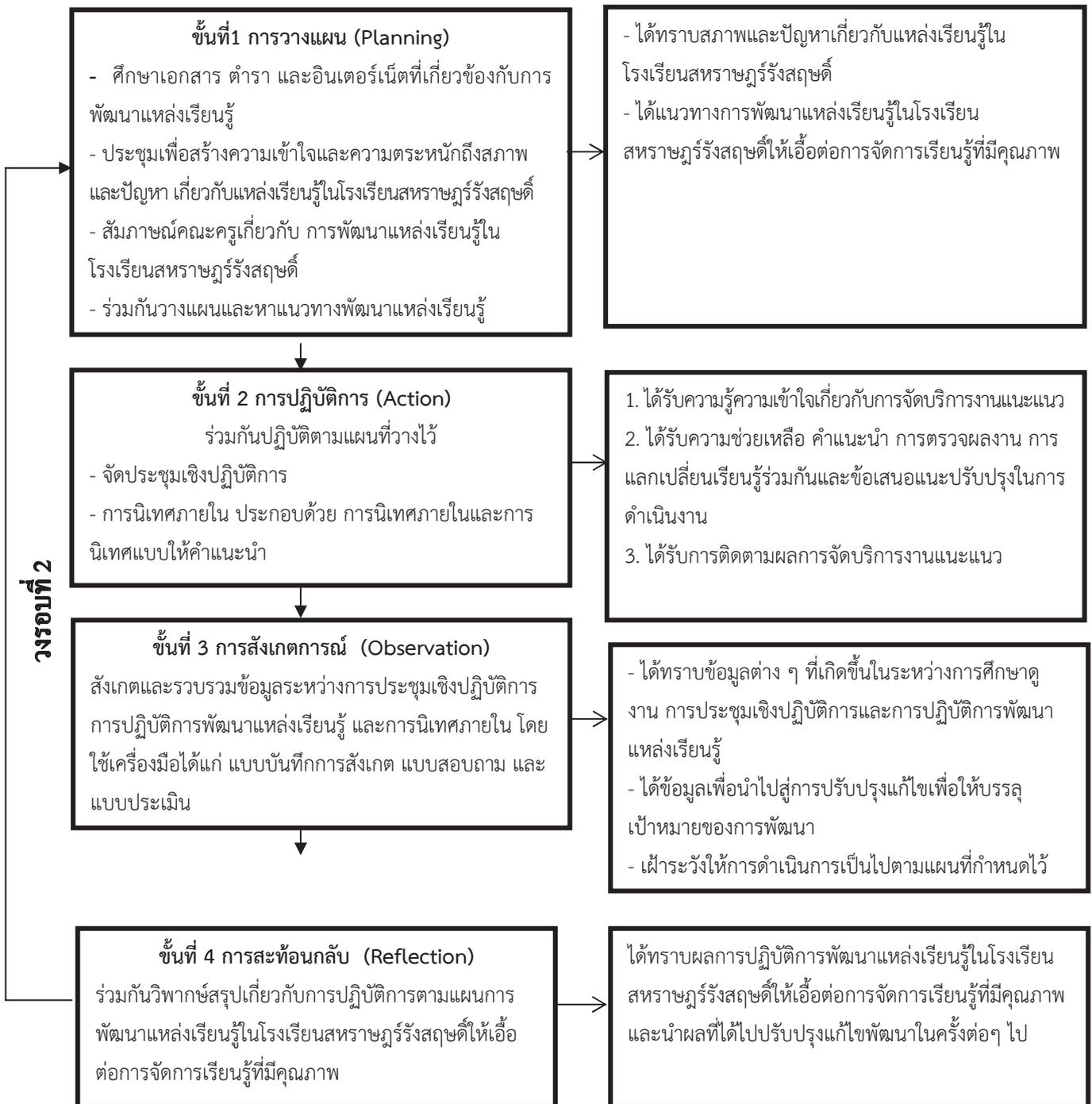
ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายของการวิจัยไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษา สภาพและปัญหา เกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนสหราษฎร์รังสฤษดิ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22
2. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพในโรงเรียนสหราษฎร์รังสฤษดิ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22
3. เพื่อติดตามและประเมินผลการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพในโรงเรียน สหราษฎร์รังสฤษดิ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมายของการวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย คือ ครูโรงเรียนสหราษฎร์รังสฤษดิ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 22 ปีการศึกษา 2554 จำแนกเป็น 2 กลุ่มได้แก่

1.1 กลุ่มผู้วิจัย จำนวน 10 คน ประกอบด้วย

1.1.1 ผู้วิจัย จำนวน 1 คน

1.1.2 ผู้ร่วมวิจัย คือ ครูผู้รับผิดชอบแหล่งการเรียนรู้ จำนวน 9 คน

1.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 207 คน ประกอบด้วย

1.2.1 ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 1 คน

1.2.2 รองผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 4 คน

1.2.3 ครูที่ไม่ใช่ผู้ร่วมวิจัย จำนวน 9 คน

1.2.4 วิทยากรผู้ให้ความรู้จำนวน 1 คน

1.2.5 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6 จากการเลือกแบบเจาะจงชั้นเรียนละ 2 คน แบ่งเป็นชาย 1 คน และหญิง 1 คน รวม 12 คน เพื่อให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ

1.2.6 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6 ที่ไม่ใช่ผู้ให้ข้อมูลในข้อ 1.2.5 จำนวน 30 ห้อง ห้องเรียนละ 6 คน แบ่งเป็นนักเรียนชาย 3 คน นักเรียนหญิง 3 คน รวม 180 คน เพื่อเป็นข้อมูลเชิงปริมาณ

2. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้รูปแบบของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน (Planning) การปฏิบัติการ (Action) การสังเกตการณ์ (Observation) และการสะท้อนกลับ (Reflection) ซึ่งมีรายละเอียดในการดำเนินการดังต่อไปนี้ คือ

1. การวางแผน (Planning)

ผู้วิจัย กำหนดขั้นวางแผนพัฒนาการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ผู้วิจัยเลือกโรงเรียนสหราษฎร์รังสฤษดิ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 เป็นโรงเรียนที่ดำเนินการวิจัย

2. ผู้วิจัยศึกษาทฤษฎี แนวคิด ขั้นตอนต่างๆ ของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) จากเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความชัดเจน และมีความเข้าใจตรงกันในหลักการ และทิศทางของการดำเนินการ

3. ดำเนินงานตามขั้นตอนของการวิจัย คือ

3.1 ประชุมชี้แจงรายละเอียดของโครงการวิจัย และขออนุมัติโครงการ ผลปรากฏว่าผู้บริหารโรงเรียนยินดีอนุมัติโครงการวิจัย และกำหนดวันสำหรับการประชุมชี้แจงรายละเอียดของโครงการวิจัยให้ครูโรงเรียนสหราษฎร์รังสฤษดิ์ทราบ

3.2 ประชุมครูโรงเรียนสหราษฎร์รังสฤษดิ์ ตามวันเวลาที่ได้นัดไว้ล่วงหน้าโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อดังนี้

3.2.1 ชี้แจงรายละเอียดของโครงการ

3.2.2 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานต่างๆ ที่เกี่ยวกับโรงเรียนและชุมชน จากเอกสารข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน

และจากการสัมภาษณ์ครูในโรงเรียน

4. โรงเรียนแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานโครงการวิจัยการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนสหราษฎร์รังสฤษดิ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ประกอบด้วย กลุ่มผู้วิจัย คือ ผู้วิจัย และกลุ่มผู้ร่วมวิจัยรวมทั้งสิ้น 10 คน

5. ผู้วิจัยจัดทำแผนปฏิบัติการโครงการวิจัยการพัฒนาแหล่งเรียนรู้

6. ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยร่วมกันจัดทำแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน โดยมีแนวทางในการพัฒนา

ดังนี้

6.1 การประชุมเชิงปฏิบัติการ

6.2 การนิเทศภายใน

7. ผู้วิจัยนำเสนอโครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ต่อผู้บริหารโรงเรียนเพื่อขอความเห็นชอบ

8. กลุ่มผู้ร่วมวิจัยร่วมกันวางแผนพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนสหราษฎร์รังสฤษดิ์

2. การปฏิบัติการ (Action) กลุ่มผู้ร่วมวิจัยดำเนินการ ดังนี้

2.1 การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Work shop) เพื่อนำประสบการณ์ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าและการอบรมมาประยุกต์ใช้เพื่อหารูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนสหราษฎร์รังสฤษดิ์ และแต่งตั้งผู้รับผิดชอบ

2.2 มอบหมายภาระหน้าที่ให้กับบุคลากรที่เกี่ยวข้องตามหน้าที่ที่ได้รับแต่งตั้งและสร้างความเข้าใจร่วมกัน ในการทำโครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ เพื่อให้การทำงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพตลอดจนเกิดความชัดเจนในการปฏิบัติ

2.3 ดำเนินการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียน ได้แก่ ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องวิทยาศาสตร์ ห้องคณิตศาสตร์ ห้องภาษาไทย ห้องส่งเสริมภาษาต่างประเทศ ห้องพยาบาล ห้องจริยธรรม และสนามกีฬา

2.4 กลุ่มผู้ร่วมวิจัยดำเนินการนิเทศให้ความช่วยเหลือภายในกลุ่มตามแผนและตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ โดยการกระตุ้นการทำงาน เสริมแรงเพื่อให้การปฏิบัติงานตามแผนประสบความสำเร็จตามระยะเวลาของการดำเนินการวิจัย พร้อมทั้งให้กำลังใจและข้อเสนอแนะในการทำงาน

2.5 กลุ่มผู้ร่วมวิจัยร่วมกันสรุปผลการดำเนินการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนสหราษฎร์รังสฤษดิ์ให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ร่วมกันประเมินผลการทำงาน และร่วมกันสะท้อนผลการทำงานหลังจากที่ดำเนินการเสร็จสิ้นลง โดยกลุ่มผู้วิจัยร่วมกันหาข้อสรุปเกี่ยวกับสภาพปัญหา และอุปสรรคที่เกิดขึ้น จากการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียนสหราษฎร์รังสฤษดิ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการที่จะนำไปปรับปรุงผลงาน

3. การสังเกตการณ์ (Observation)

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกตผู้ร่วมวิจัย การสังเกตพฤติกรรมการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน การแสดงความคิดเห็นการใช้แหล่งเรียนรู้โดยใช้แบบสอบถามแบบสังเกต และขั้นตอนการระดมความคิดเห็นใช้แบบบันทึกการประชุม ผลการพัฒนาใช้ แบบสอบถามระดับการการพัฒนาแหล่งเรียนรู้และสังเกตพฤติกรรมนักเรียนในการใช้แหล่งเรียนรู้ต่างๆ

4. การสะท้อนกลับ (Reflection)

ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย ร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการบันทึก การสังเกต การสัมภาษณ์ การสอบถามและข้อมูลที่ได้ด้วยวิธีต่างๆ จากการศึกษาดูงาน การประชุมเชิงปฏิบัติการ การนิเทศให้ความช่วยเหลือ หรือการปฏิบัติการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน การนำแผนการจัดการเรียนรู้ โดยนำสื่อการเรียนรู้ที่สร้างหรือพัฒนาขึ้นไปใช้จริง และการประเมินพฤติกรรมการใช้แหล่งเรียนรู้ของนักเรียน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจำแนกตามลักษณะการใช้งาน ดังนี้

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวางแผน ได้แก่

3.1.1 แบบบันทึกการประชุมครู เพื่อปรึกษาหารือหรือสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความจำเป็นในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนให้เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน เพื่อหารูปแบบและแนวทางในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้

3.1.2 แบบบันทึกการสังเกต มีทั้งหมด 2 ฉบับ ได้แก่ 1) แบบบันทึกการสังเกตการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และ 2) แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมในการใช้แหล่งเรียนรู้ของครูและนักเรียน

3.1.3 แบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามให้ผู้ร่วมวิจัยได้แสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับสภาพและปัญหาในการใช้และบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อนำไปสู่การกำหนดแผนในการพัฒนา ให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน

3.1.4 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง มีทั้งหมด 2 ฉบับ ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพและปัญหา และ 2) แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการดำเนินการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการแล้ว

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ได้แก่ โครงการปรับปรุงและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ได้แก่ กิจกรรมการพัฒนาและปรับปรุงห้องที่เป็นแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและปรับปรุงภูมิทัศน์ของโรงเรียน

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ได้แก่

3.3.1 แบบสังเกตพฤติกรรมของครูและนักเรียนในการพัฒนาและใช้บริการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนในช่วงเวลาที่ดำเนินการวิจัย

3.3.2 แบบสอบถามระดับการพัฒนาโครงการ จัดกิจกรรมโครงการต่างๆ เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้

3.3.3 แบบสอบถามความพึงพอใจต่อผลการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องก่อนและหลังทำการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ผลการพัฒนาที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน

4. วิธีการรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องมือที่ร่วมกันสร้างขึ้นใช้เวลาดำเนินการปีการศึกษา 2554 ระหว่างเดือนสิงหาคม 2554 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2555 เป็นระยะเวลา 6 เดือน โดยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบบันทึกการประชุม แบบสังเกตพฤติกรรมการใช้แหล่งเรียนรู้ การสัมภาษณ์ แบบสอบถาม แบบประเมินผลโครงการ แบบสอบถามผลการพัฒนา ซึ่งมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลตามกิจกรรมพัฒนา ดังนี้

4.1 การประชุมชี้แจงสร้างความเข้าใจ สำนวณสภาพและปัญหาการส่งเสริมความตระหนัก ถึงความจำเป็นในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ จัดอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ประสบการณ์ นำมาประยุกต์ใช้ สังเกตพฤติกรรมการใช้แหล่งเรียนรู้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูและนักเรียนโดยใช้แบบสังเกต สัมภาษณ์สภาพและปัญหาการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ สอบถามสภาพและปัญหาการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน

4.2 ประชุมสรุปผลหาแนวทางในการปรับปรุงพัฒนา กำหนดรูปแบบและกิจกรรมที่เหมาะสมกับบริบทและสภาพความต้องการของครูและนักเรียนโดยใช้การบันทึกการประชุม

4.3 ดำเนินกิจกรรมพัฒนาตามแผนการดำเนินงาน ในระหว่างการดำเนินการใช้แบบสังเกตบันทึกพฤติกรรม การพัฒนา

4.4 ใช้แบบสอบถามระดับการพัฒนาและความพึงพอใจในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในข้อบ่งชี้เรื่องที่ต้องการศึกษา คือ ความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง และแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสม

5. การจัดการกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการจัดการกระทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. รวบรวมข้อมูลที่ได้จากแบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถามมารวบรวมและจัดเป็นหมวดหมู่ตามกรอบแนวคิดการวิจัย

2. ตรวจสอบคุณภาพ และความถูกต้องของข้อมูล โดยใช้เทคนิคการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation Technique) เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่มีความเที่ยงตรงและเชื่อถือได้ โดยผู้วิจัยเลือกใช้ 2 ด้าน คือ

2.1 หลักระเบียงสามเส้า ด้านข้อมูล (Data Triangulation) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลหนึ่งจากบุคคลหนึ่งที่เกี่ยวข้องหลายคน ได้แก่ ผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายวิชาการ และครุกลุ่มผู้ร่วมวิจัย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความเที่ยงตรงและเชื่อถือได้

2.2 หลักระเบียงสามเส้าด้านวิธีการ (Methodological Triangulation) เป็นการใช้นักวิชาการเก็บรวบรวมข้อมูลหลายวิธีการ เช่น เก็บรวบรวมข้อมูลจากการจดบันทึก สังเกต สัมภาษณ์ และสอบถาม เพื่อให้มีความเที่ยงตรงและเชื่อถือได้

3. นำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์และเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูลภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่มจัดกลุ่มให้เป็นหมวดหมู่ตามกรอบแนวคิดและความมุ่งหมายของการวิจัย

4. ประมวลผลและสรุปผลการวิจัย นำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบของการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

5. เกณฑ์การประเมินผลความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียนสหราษฎร์รังสฤษดิ์ โดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และนำค่าเฉลี่ยไปเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2553 : 166)

ช่วงคะแนน(ค่าเฉลี่ย)	ความหมาย
4.51 - 5.00	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด
3.51 - 4.50	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก
2.51 - 3.50	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง
1.51 - 2.50	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย
1.00 - 1.50	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

6.1 ค่าร้อยละ (Percentage) ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และการสังเกต

6.2 ค่าเฉลี่ย (Mean) ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

6.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพและปัญหาเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนสหราษฎร์รังสฤษดิ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 มีดังนี้ พบว่า

1.1 สภาพ มีแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนทั้งด้านวิชาการและด้านส่งเสริมวิชาการ ได้แก่ ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องเรียนพยาบาล ห้องวิทยาศาสตร์ ห้องจริยธรรม ห้องสอนเสริมภาษาไทย ห้องส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ และสนามกีฬา เป็นต้น และการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนและแหล่งเรียนรู้ไม่เหมาะสม ขาดการดูแลเอาใจใส่ จากครูผู้สอน มีสภาพไม่น่าเรียนไม่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ ขาดสื่ออุปกรณ์ ขาดระบบการบริหารจัดการและควบคุมดูแลแหล่งเรียนรู้ที่ดีทำให้สภาพแหล่งเรียนรู้ส่วนมากมีสภาพไม่เหมาะสมต่อการจัดการเรียนการสอน

1.2 ปัญหา การบริหารและจัดการการใช้แหล่งเรียนรู้ยังขาดประสิทธิภาพ เนื่องจากงบประมาณไม่เพียงพอ ครูที่รับผิดชอบมีภาระการสอนมาก จึงไม่มีเวลาดูแลรับผิดชอบแหล่งเรียนรู้แต่ละแห่งอย่างเต็มที่ ขาดกิจกรรมที่ดึงดูดความสนใจในการเข้าไปใช้แหล่งเรียนรู้ และขาดการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง ทำให้ครูและนักเรียนไปใช้แหล่งเรียนรู้น้อย ส่งผลให้เกิดการใช้แหล่งเรียนรู้แบบไม่เต็มศักยภาพ และใช้ประโยชน์ไม่ตรงตามความต้องการ

2. แนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนสหราษฎร์รังสฤษดิ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ซึ่งประกอบด้วย

2.1 การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน มี 2 ด้าน ดังนี้

2.1.1 ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ทำการพัฒนาโดยใช้การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการนิเทศการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน จากการสังเกตและสอบถาม พบว่า ผู้เข้าร่วมประชุม มีความสนใจในการรับฟังบรรยาย เรื่องการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ มีการร่วมอภิปราย พูดคุยซักถามวิทยากรระหว่างประชุม ทำให้มีความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้มากขึ้นและได้แนวทางในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่ถูกต้องเหมาะสม นอกจากนี้ยังได้ประชุมกลุ่มย่อยระหว่างผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย เพื่อให้ทราบแนวทางในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้และเสนอชื่อผู้รับผิดชอบในแต่ละแหล่งเรียนรู้

2.1.2 ด้านการดำเนินการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยได้ทำการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องมาจากการประชุมเชิงปฏิบัติการ ทำให้ผู้ร่วมวิจัยมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทของตนเองในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่ตนเองรับผิดชอบ คือ การดำเนินการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในแต่ละจุดให้มีความสะอาด ปลอดภัย มีสีสนสวยงาม และขออนุมัติจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น และพัฒนาระบบการบริหารจัดการและระบบการบริการให้ดีขึ้น ทำให้โรงเรียนมีแหล่งเรียนรู้ที่ดี มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้ครูและนักเรียนมาใช้บริการแหล่งเรียนรู้มากขึ้นอีกด้วย

2.2 การนิเทศ ประกอบด้วย

2.2.1 การนิเทศภายในในวงรอบที่ 1 เป็นการให้ความช่วยเหลือ แนะนำแนวทางในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้กลุ่มผู้ร่วมวิจัย ซึ่งสิ่งที่เกิดขึ้น คือกลุ่มผู้ร่วมวิจัยให้ความสนใจในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และสามารถพัฒนาแหล่งเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสบความสำเร็จ จึงทำให้แหล่งเรียนรู้เหล่านั้นมีคุณภาพมากขึ้น

2.2.2 การนิเทศแบบให้คำชี้แนะในวงรอบที่ 2 เป็นกิจกรรมการนิเทศที่เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมวิจัยและผู้นิเทศได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเรื่องที่มีปัญหา พร้อมแนะนำแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข โดยมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การอภิปรายเพื่อหาข้อสรุปร่วมกัน โดยกลุ่มผู้นิเทศและผู้ร่วมวิจัยให้การแนะนำช่วยเหลือตลอดระยะเวลาที่ดำเนินการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยให้การนิเทศชี้แนะเป็นรายบุคคล และกลุ่มย่อย ส่งผลให้ผู้ร่วมวิจัยลงมือปฏิบัติการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ประสบผลสำเร็จและมีคุณภาพ

3. ผลการติดตามและประเมินผลการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนสหราษฎร์รังสฤษดิ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 พบว่า

3.1 ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ผลจากการปฏิบัติในการสอบถามการมีส่วนร่วมของผู้ร่วมวิจัยในการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.41$) ซึ่งแสดงว่าผู้ร่วมวิจัยมีความสนใจและให้ความร่วมมือในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน และจากการสัมภาษณ์ผู้ร่วมวิจัย พบว่า การเข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการทำให้ได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนมากขึ้น ทำให้เห็นแนวทาง ในการปฏิบัติการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน

3.2 ด้านการดำเนินการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ จากการประเมินผลการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในแต่ละห้องของผู้ร่วมวิจัย การสังเกตพฤติกรรมในการนิเทศ การสัมภาษณ์ครู การประเมินความพึงพอใจของนักเรียน และการสัมภาษณ์นักเรียน หลังจากการพัฒนาโดยการเข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการ และการนิเทศการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โดยผลการประเมินการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในแต่ละห้องของผู้ร่วมวิจัย พบว่า การดำเนินการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนสหราษฎร์รังสฤษดิ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ในวงรอบที่ 1 จากการประเมินของคณะกรรมการการนิเทศ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$) เมื่อพิจารณาเป็นรายห้อง พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ แรก คือ ห้องสมุด ($\bar{X} = 4.37$) รองลงมาคือ ห้องพยาบาล ($\bar{X} = 4.33$) และห้องภาษาไทย ($\bar{X} = 4.27$) ตามลำดับ ส่วนห้องที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ห้องจริยธรรม ($\bar{X} = 3.84$) ซึ่งสอดคล้องกับผลการประเมินระดับความพึงพอใจของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$) เมื่อพิจารณาเป็นรายห้อง พบว่า ห้องที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ แรก คือ ห้องสมุด ($\bar{X} = 4.11$) รองลงมาคือ ห้องภาษาไทย ($\bar{X} = 4.09$) ห้องคณิตศาสตร์และห้องส่งเสริมภาษาต่างประเทศ มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{X} = 4.07$) ส่วนห้องที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ห้องจริยธรรม ($\bar{X} = 3.75$) และจากสถิติการเข้าใช้บริการแหล่งเรียนรู้แต่ละแห่งพบว่า หลังการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยรวมมีคนเข้าใช้บริการมากขึ้นกว่าเดิมทุกห้อง โดยห้องสมุดมีสถิติคนเข้าใช้มากที่สุดคือ 1300 คน รองลงมา คือ ห้องคอมพิวเตอร์ มีคนเข้าใช้ 1250 คน และสนามกีฬามีคนเข้าใช้ 1200 คน ส่วนห้องที่มีคนเข้าใช้บริการน้อยที่สุด คือ ห้องจริยธรรม มีผู้เข้าใช้บริการเพียง 450 คน เท่านั้น ซึ่งต้องมีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในวงรอบที่ 2 หลังการดำเนินการพัฒนาในวงรอบที่ 2 พบว่า ผลการประเมินการดำเนินการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของห้องจริยธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$) และความพึงพอใจเกี่ยวกับการใช้บริการแหล่งเรียนรู้ ของห้องจริยธรรมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.26$)

ข้อเสนอแนะ

จากการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับโรงเรียน

- 1.1 โรงเรียนควรมีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ
- 1.2 โรงเรียนควรจัดให้มีการนิเทศภายใน สำหรับการจัดแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เพื่อช่วยบุคลากรในการปฏิบัติงาน
- 1.3 ควรมีการพัฒนาครูที่รับผิดชอบแหล่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ
- 1.4 ครูควรมีความตระหนักในการให้บริการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนโดยเฉพาะนักเรียนและผู้สนใจจะศึกษาหาความรู้ และควรดูแลรักษาแหล่งเรียนรู้ที่ตนเองรับผิดชอบ ให้คงสภาพพร้อมใช้งานตลอดเวลา
- 1.5 ผู้บริหารควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะเรื่องการจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 การวิจัยครั้งต่อไปควรใช้เวลาจัดประชุมเชิงปฏิบัติการให้มากขึ้น
- 2.2 ควรมีงบประมาณในการดำเนินการวิจัยให้เพียงพอ เหมาะสมกับการดำเนินการพัฒนา
- 2.3 การวิจัยเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน นอกจากการศึกษาเอกสาร การประชุมเชิงปฏิบัติการ การฝึกปฏิบัติการนิเทศ ติดตามและประเมินผลแล้ว ควรนำวิธีการอื่นๆ เช่น การศึกษาดูงาน เป็นต้น
- 2.4 ควรมีการจัดทำวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาศักยภาพครูด้านต่างๆ ภายในโรงเรียน เช่น ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการเงิน - พัสดุ ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 2.5 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 โดยใช้การวิจัยเชิงสำรวจเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ในการพิจารณาให้งบประมาณเพื่อการปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนในสังกัดที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 รับผิดชอบ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2551.
- บุญชม ศรีสะอาด. วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : ชมรมเด็ก, 2553.
- พลอยพัชชา อามาตย์. การพัฒนาบุคลากรในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบบูรณาการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลแก้งิ้ว อำเภอกอพนล จังหวัดขอนแก่น สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลแก้งิ้ว. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2552.
- สภาร่างรัฐธรรมนูญ. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว, 2550.
- องอาจ นัยพัฒน์. การออกแบบงานวิจัย:วิธีการเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ และผสมผสานวิธีการ. กรุงเทพฯ : แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.
- Kemmis, S. and R. Mc Taggart. The Action Research Planner. 3 rd ed. Victori, Australia : Deaken University Press, 1988.